

življenja i teološkog istraživanja. Teolozi također moraju biti svjesni svoje pastirske odgovornosti da ne bi njihova istraživanja bila na štetu vjernika, čija je vjera danas u pogibelji više nego ikada.

Posljednja je Sinoda pokazala kako je kateheza važna za život vjernika. Stoga je potrebno da imaju jasne ideje o sadržaju kateheze oni koji se tim poslom bave, a Crkveno učiteljstvo treba im osigurati sredstva kako bi bili potpuno sigurni o bitnom sadržaju nauke i pozorni da se proizvoljne predstave ne miješaju s istinom vjere.

Također i vijeća za nauku vjere pri biskupskim konferencijama pojedinih naroda trebaju ustrajno i hrabro bdjeti nad onim što se tiskom objavljuje, bilo da vjernike upozore na nesigurna djela, bilo da ih upoznaju s djelima koja su kadra hraniti i braniti njihovu vjeru. To je teška, važna i hitna zadaća spomenutih vijeća zbog velike rasprostranjenosti tiska i zbog decentralizacije odgovornosti koja je neophodna zbog današnjih okolnosti i koju je Koncil posebno naglasio.

FSC

OBNOVA VISOKOŠKOLSKIH CRKVENIH UČILIŠTA

(Uredba Ivana Pavla II. »Sapientia christiana«)

Zbog velikog razvoja znanosti, osobito u novije doba, osjetila se potreba za obnovom visokoškolskih ustanova i u katoličkoj Crkvi. Traži se jedinstveno zakonodavstvo, čisto i stalno u svojim načelima, a uz to i prilagodivo potrebama čovječanstva i života same Crkve. Apostolska uredba »**Deus scientiarum Dominus**« (Bog Gospodar znanosti), (AAS 23 [1931] 241—262), koju je izdao Pio XI. 24. svibnja 1931. godine, pokazala se nedjelotvornom za naše vrijeme. Stoga Ivan Pavao II., prema želji II. vatikanskog sabora da se obnove crkvena sveučilišta i fakulteti, izdao je 15. travnja 1979. godine, apostolsku uredbu »**Sapientia christiana**« (Kršćanska mudrost), (AAS 71 [1979] 469—499), koja je zamijenila apostolsku uredbu »Deus scientiarum Dominus«. Budući da je to događaj prvoga reda za naučno djelovanje visokoškolskih studija katoličke Crkve, u ovom informativnom prikazu želim upozoriti na važnost, cilj i vanjsko ustrojstvo te apostolske uredbе.

1. Rad na obnovi akademskog studija

Važnost studija i znanosti za znanstvenike i navjestitelje Evandjelja očita je u Crkvi sve od njenih početaka. Crkva je kroz svoju povijest toliko pazila na odgoj srca i uma svojih članova, posebno onih koji su neposredni službenici oltara, da su se tim tako važnim pitanjima bavili čak najveći Crkveni krugovi, kao što su crkveni opći i pokrajinski sabori, Rimski biskupi, razne Kongregacije i Redovi te druge ustanove unutar same Crkve.

Odredbe općih sabora i Rimskih biskupa u ranijim stoljećima Crkve nisu se brzo mijenjale. U posljednje vrijeme, naprotiv, posebno u ovom stoljeću, tijekom života na svim područjima, navlastito na području znanosti i odgoja, ide nezaustavljivom brzinom ne samo u svijetu općenito nego i u katoličkoj Crkvi.

Apostolska uredba »Deus scientiarum Dominus« pokazala se nedostatnom za današnje vrijeme. Da bi se zakonodavstvo o obnovi akademskog studija prilagodilo zahtjevima današnjeg vremena, saborski oci na II. vatikanskom saboru donjeli su mnoge odluke i smjernice s obzirom na podanašnjenje školstva i odgoja u Crkvi. To se posebno vidi iz deklaracije »Gravissimum Educationis« u kojoj su zacrtana osnovna načela obnove akademskog studija u Crkvi.

Želju Sabora da se obnovi i podanašnji akademski studij pokušala je ostvarivati Sveta kongregacija za katolički odgoj. Ta je Kongregacija, naime, 20. svibnja 1968. godine izdala »Normae quaedam...« (X. OCHOA, **Leges Ecclesiae post Codicem iuris canonici editae**, vol. III, **Leges annis 1950—1968 editae**, Roma 1972, col. 5355—5368), odredbe ili smjernice, koje su u stvari obnova i podanašnjenje apostolske uredbе »Deus scientiarum Dominus«. Te su odredbe izvršile znatan utjecaj na ideju podanašnjenja akademskih studija, ali ne toliko da ih nije trebalo više prilagoditi današnjim zahtjevima znanosti. Zato se na tome nije ni ostalo. Već Pavao VI. je odredio da Sveta kongregacija za katolički odgoj konsultira crkvena sveučilišta i fakultete, dikasterija rimske kurije i druge nadležne ustanove koje će pod vodstvom Kongregacije ponovno preispitati postojeće zakonodavstvo o toj materiji. Poslije mnogo truda, pregaranja i sastanaka na raznim nivoima priređen je prvi tekst koji je poslan najodgovornijima u Crkvi da dadnu svoje primjedbe, zapažanja i konačno mišljenje. Poslije opasaka sa strane crkvenog auktoriteta i stručnjaka pripremljeni je tekst predložen Pavlu VI.

U rimskim krugovima se govorkalo da će novi dokumenat izići na javu još za života Pavla VI., ali ga smrt pokosi prije nego je izado taj dokumenat. Zbog istog razloga dokumenat nije izdan ni za vrijeme pape Ivana Pavla I.

Dolaskom novoga pape, Ivana Pavla II., stvar je išla naprijed tako da je on 15. travnja 1979., izdao očekivani dokumenat, apostolsku uredbu »Sapientia christiana« kojom obnavlja djelovanje katoličkih visokoškolskih ustanova. U smislu člana 10. spomenute Uredbe Sveta kongregacija za katolički odgoj uputila je 29. travnja 1979. katoličkom sveučilištima i fakultetima odredbe za primjenu uredbе »Sapientia christiana« propisujući da ih vjerno obdržavaju i provode u djelo (usp. AAS 71 [1979] 500—521).

2. Važnost Crkvenih sveučilišta i fakulteta

Odvojenost vjere i kulture sačinjavala bi veliku zapreku evangelizaciji naroda, stoga je veoma potrebno gajiti u kulturi i znanstvenim istraživanjima humani i kršćanski duh, te proučavati stvarnost u svjetlu Božje objave. Evanđeoska nauka trebala bi biti svjetlo i putokaz svim ljudima, bez razlike na boju kože, nacionalnost i spol. Obnoviti i očistiti u Kristu Isusu cijeli ljudski rod, jedna je od najvažnijih svrha crkvenih sveučilišta i fakulteta. U srijedu, 18. srpnja 1979. godine Ivan Pavao II., u generalnoj audienciji koju je održao u svome ljetnikovcu Castelgandolfo, osvrnuo se na apostolsku uredbu »Sapientia christiana« i kazao da je svrha crkvenih sveučilišta i fakulteta produbljivati poznavanje kršćanske Objave te formirati na razini visoke kvalifikacije studente raznih disciplina. Tada je Papa također rekao da teološki fakulteti imaju važnu ulogu istraživanja, prevođenja evanđeoske poruke u ispravne kulturne izraze raznih naroda, i to na području misija, ekumenizma i općeg napredka ljudskoga roda, i aktivno pomagati općoj i mjesnim Crkvama u cijelom djelu evangelizacije.

Razna iskustva, običaji i kulture imaju velik utjecaj na način života, mišljenja i djelovanja pojedinih naroda i cijeloga čovječanstva u određenom

prostoru i povijesnom razdoblju. Apostolska uredba »Sapientia christiana« naglašava da, ako bi se kulturna baština pojedinih naroda i njihova znanstvena dostignuća na raznim područjima znanosti odvojila od evangelizacije, onda bi ona bila velika zapreka evangelizaciji. Naprotiv, kultura prožeta kršćanskim duhom veliko je pomagalo za širenje Božjeg kraljevstva na zemlji i za surađivanje u Spasiteljskom djelu Isusa Krista.

U tu svrhu Crkva se brine za napredak nauke, naročito na njenim sveučilištima i fakultetima: »Promičući viši stupanj kulture, kršćanski će duh tako biti javno, trajno i opće prisutan a učenici tih instituta (sveučilišta i fakulteti) postat će zaista ljudi znanosti spremni da u društvu preuzmu važne službe a u svijetu da budu svjedoci vjere« (GE 10).

Crkvena sveučilišta i fakulteti su centri odakle Crkva u velikoj mjeri crpi orijentaciju za svoje višestruko djelovanje.

Sve školstvo, osobito ono na crkvenim sveučilištima i fakultetima, trebalo bi biti usmjereno k praktičnosti znanosti i teologije tako da se poslije doktrinalnih elaboracija dobiju nove snage za plodnost naviještanja Radosne vijesti. Znanosti radi znanosti, odvojene od te pastoralne, odgojne i praktične svrhe, ne bi izvršile onu misiju koju treba da izvrši svaki kršćanin. Krist reče apostolima: »Zato idite i učinite sve narode učenicima mojim! Krstite ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga! Učite ih da vrše sve što sam vam zapovjedio!« (Mt 28, 19—20). Prema tome, crkvena sveučilišta i fakulteti trebaju proučavati djelo Isusa Krista, njegovu nauku i učiniti sve ljude njegovim učenicima u krilu katoličke Crkve, tj. crkveni ljudi svojim proučavanjima Božje objave trebaju paziti na onu nauku koju zastupa i naučava službeno Crkveno učiteljstvo.

Prema apostolskoj uredbi »Sapientia christiana«, visokoškolske ustanove katoličke Crkve trebaju biti na izgradnju svega čovječanstva općenito, a Crkve posebno. Za obnovu roda ljudskoga u Isusu Kristu trebaju odigrati važnu ulogu i docenti i studenti i pomoćno osoblje na sveučilištima i fakultetima te čitavi »Ratio studiorum«, koji se treba dostaviti Svetoj kongregaciji za katolički odgoj radi odobrenja, treba biti prožet gore navedenim idejama.

3. Vanjski oblik apostolske uredbi »Sapientia christiana«

Apostolska uredba »Sapientia christiana« dijeli se na tri dijela: »Zajedničke odredbe«, »Posebne odredbe« i »Prelazne odredbe«. Prvi se dio dijeli na deset odsjeka, a svaki odsjek obrađuje posebnu materiju. Naslovi samih odsjeka izgledaju ovako: Narav i svrha crkvenih sveučilišta i fakulteta (član 1-10); Akademaska zajednica i njezina uprava (član 11-21); Docenti (član 22-30); Studenti (član 31-35); Službenici i pomoćno osoblje (član 36-37); Raspored studija (član 38-45); Akademski stupnjevi (član 46-51); Didaktična pomagala (član 52-55); Ekonomija (član 56-59); Suradnja među fakultetima (član 60-64).

Drugi dio, tj. posebne odredbe, dijeli se na: Teološki fakultet (član 66-74); Pravni fakultet (član 75-78); Filozofski fakultet (član 79-83); Drugi fakulteti (član 84-87).

Na kraju, što ja nazivam trećim dijelom ove Uredbe, nosi naslov »Prelazne odredbe« (član 88-94).

Apostolska uredba »Sapientia christiana« bit će predmet mnogih studija, pa zato u ovom informativnom prikazu ne namjeravam ulaziti u sami sadržaj pojedinih odredbi, jer su one samo opće smjernice ili temeljni zakon prema

kojemu se trebaju obnoviti crkvena sveučilišta i fakulteti. Ovdje donosim u prijevodu prelazne norme, jer su one veoma važne da katolička javnost vidi što trebaju raditi crkvena sveučilišta i fakulteti do 1. siječnja 1981. godine, kad one stupaju na snagu.

»Član 88. Ova Uredba stupa na snagu prvoga dana akademske godine 1980/81. ili akademske godine 1981. prema školskom kalendaru različitih krajeva.

Član 89. Pojedina sveučilišta ili fakulteti moraju prikazati vlastite statute, obnovljene prema ovoj Uredbi, Svetoj kongregaciji za katolički odgoj do 1. siječnja 1981. godine; u protivnom suspendira im se 'ipso facto' pravo podijeljivanja akademskih stupnjeva.

Član 90. Na pojedinim fakultetima neka se studij tako uredi da studenti mogu postizati akademske stupnjeve prema normama ove Uredbe čim sama Uredba stupi na snagu, vodeći računa o pravima koja su prije toga dobili.

Član 91. Statuti će biti odobreni na pokus tako da unutar trogodišta od odobrenja moći će se izvršiti konačno odobrenje.

Član 92. S dozvolom Svete kongregacije za katolički odgoj, fakulteti koji imaju pravnu vezu sa civilnim vlastima moći će koristiti jedno duže vremensko razdoblje da preispitaju Statute.

Član 93. Dužnost je Svete kongregacije za katolički odgoj da s vremenom, kada to zatraže okolnosti, predloži promjene koje treba uvesti u ovu Uredbu da bi sama Uredba bila trajno upriličivana prema novim zahtjevima crkvenih fakulteta.

Član 94. Dokidaju se zakoni ili običaji koji su do sada bili na snazi a protivni su ovoj Uredbi, bilo da su općenite ili posebne naravi, čak ako su najsposobnije i pojedinačno važni.

Također se dokidaju povlastice što ih je Sveta Stolica do sada dodijelila bilo fizičkim bilo moralnim osobama, a koje su protivne ovoj Uredbi.

Hoćemo, napokon, da ova Naša Uredba bude čvrsta, snažna i trajno uspješna i da postigne pune i potpune učinke i svi na koje se odnosi da je vjerno opslužuju ne vodeći računa o nikakvim protivnostima. Ako bi pak netko svjesno ili nesvjesno radio drukčije nego što smo Mi naredili, nalažemo da to bude bez ikakve vrijednosti.«

Zaključak

Katolička Crkva nastoji se obnoviti na svim područjima. U tom obnoviteljskom procesu ona želi obnoviti i svoje visokoškolske ustanove. Da bi visokoškolske ustanove što bolje shvatile sadašnji trenutak Crkve, Ivan Pavao II. želi s apostolskom uredbom »Sapientia christiana« upozoriti znanstveni aparat u Crkvi da znanost ocijepljena od pastoralnog djelovanja nije obnoviteljskoga karaktera. Stoga on želi da visokoškolske ustanove služe za izgradnju čitavoga čovječanstva. Tu će svoju misiju one moći izvršiti ako ljudi znanosti budu proučavali stvarnost u svjetlu Božje objave.

Jure Brkan